

ЗВЯЗДА

Орган ЦК і МК КП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

52 (6028) 5 сакавіка 1938 г., субота ЦЕНА 10 КАП.

На вяртанні пасяджэнні 3 сакавіка і на ранішнім пасяджэнні 4 сакавіка Ваенная Калегія Вярхоўнага Суда дапытала падсудных Крэцінскага, Рыкава, Шаранговіча, Файзулу Хаджаева.

Суд выкрыў трацісцкую правакацыю падсуднага Крэцінскага, які наглай хлуснёй стараўся ўтоіць свае бандыцкія, шпіёнскія справы, ашукаць савецкі суд. Прыціснуты да сценкі неабвержымі доказамі, ён поўнасьцю прызнаўся ў зробленых злачынствах.

Савецкі народ, магутны сваім адзінствам і маналітнасьцю, вялікі ў сваім гневе, патрабуе знішчэння гнуснай фашысцкай банды шпіёнаў, забойцаў і здраднікаў.

ТРАЦІСЦКА-БУХАРЫНСКАЯ БАНДА БУДЗЕ СЦЕРТА З ТВАРУ ЗЯМЛІ

Тры дні судовага следства ў справе «права-трацісцкага блока» го гэтыя тры дні далі багачэйшы і грасаючы па сваёй сіле матэрыял аб гэтае работы «блока» шпіёнаў, здраднікаў і правакатараў.

Тры азнамленні з паказаннямі падсудных кожнага ахаплялі пачуццё гідасці, амярэння, быццам датыкнуўся да халоднай, слязкай скуры атрутага гадзюкі. І, сапраўды, агіднымі гаспадарамі з'яўляюцца гэтыя бандыты, звыклыя слугі імперыялістычных дражніц. Падляга гадзі! Па сваёму кастру, вераломству і прадажнасці ў пераўзыхлі легендарнага Іуду, пазышлі змрочных іезуітаў сярэднявечча! З выключным пінкам, страшным спакоем і дэалягічнасцю працягвалі забойцаў раскаваць пры суду аб сваіх чорных, крывавах зрадах.

Тэдыячы холад ахапляе душу пры гэтым толькі пераліку іх злачынстваў, якіх бядот, колькі няшчасціў наварылі яны, колькі крыві пралілі яны гэтыя душгаубы, зверы ў чалавечым абліччы! І якое шчасце, што савецкая разведка выкрыла гэта бандыцкае гняздо, вываліла частку ад крывавага псоў фашызма! Падляга з подлых! Яны шалёна невідзілі савецкі народ — рабочы мас, сялянства і інтэлігенцыю. Яны ў гэтых гнусных злачынствах вылівалі на ненасатытую злобу, волчюю злобу шпакі вырэдкі да шчаслівага савецкага народа, помсту і нянавісць змрочных капіталістычных класаў пераможнай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Шалёнай нянавісці да калгаснага сялянства, прыхышчага да зможнага калгаснага жыцця, яны былі гатовы на любы подласці, на ўсякіх жудасных зрадах. Яны імкнуліся аграбіць калгасніка, абзаводзіць яго, знішчыць ягоную калгасную гаспадарку. Яны мелі ажыццявіць тое, што больш 20 гадаў не ўдалося пану Рабуньшаму — залупіць рэвалюцыю кастрыцай рукою голду.

Выкарыстоўваючы волю сваіх гаспадароў і германскага ахранніка палкоўніка Сэргаева і обер-бандыта Рыкава, падшпіён Чарноў падрываў сацыялістычную падарку, пазбаўляў калгаснікаў збога, атрутаў жыццё, псаваў траўны, знішчаў хлеб у складах. Ён ставіў выконваць праграму, прапанаваную Бухарыным і Рыкавым, санкцыянаваную праклятым шпіёнам Троцкім і адноўленай фашысцкай разведкай.

Праграма была проста: пакінуць за собою па ўсёй краіне горы трупаў, атэнаную жыццё, знішчыць пасевы, пшэніцу і вогнішчы, вярнуць нашу краіну да часоў Тамерлана, каб падрыхтаваць глебу да прыходу гаспадароў — шпакі іх інтэрвенту.

Іх паказаву дыверсанта Чарноў на сьце, дарытвы германскай разведкі і выкава з'ём супадалі — усімі сродкамі давесці калгаснае сялянства да гадзі, да жабрата. «Тробо», — скараваў Рыкаў, — каб калгаснік атрымліваў шышу за прадазень.

Шмат шкоды паспелі нанесці банды-правакатары сацыялістычнай сельскай гаспадарцы. Як паказаву шпіён Чарноў на судзе, па яго ўказаннях было знішчана адной толькі ў Сходняй Сібіры больш 10 тысяч коней, было атручана некалькі дзясяткаў тысяч свіней. Журылі іх любі! Жудасныя, д'явольскія злачынствы!

Гэтыя вырэдкі чалавечтва нанеслі лізарныя страты і сельскай гаспадарцы БССР.

Іх прызнаў на судзе маёр польскі шпіён Шаранговіч, дыверсанта распушчалі чуму сярэд свіней, знішчалі некае патагоў. У выніку ў адным 1936 годзе загнула па БССР каля 30 тысяч коней.

Агенты фашысцкіх ахранцаў — правакатары бандыты і нацыянал-фашысты — рыкава, бухарына, чарноў, шаранговіча і іх спалучэння ямаля «прапалавілі» над тым, каб пазбавіць кіраўніцтва калгасніка пладу яго шпакі, ударнай працы. Але напярэць усім іх гнусным махінам, іхце зможнасьцю калгасных мас, усё

больш важкім становіцца прапазень, квітнее шчаслівае жыццё ў калгасах. І ў гэтым велізарнай сіла і пераможнасьцю калгаснага ладу, які не могуць падарваць ніякіх друногія шалёныя пацукі.

Мудрая палітыка Сталінскага Цэнтральнага Камітэта, нястомныя клопаты партыі Леніна—Сталіна аб сялянстве забяспечваюць няўхільны ўздым зможнасьці калгасных мас. І ніякім фашысцкім дыверсантам не вярнуць савецкае сялянства з калгаснага шляху.

Суд дапытаў аднаго з верхавоў аграі крывавага сабак—маёрскага здрадніка, страшэннага ў сваім вераломстве, неперуўзідзенага друшнікі Рыкава. Гэта ён, Рыкаў, будучы старшынёй Соўнаркома, пасылае Чарнова да менавіта Дана, у абдымкі Германскай ахранкі з даручэннем нацкаваць на савецкую краіну капіталістычны дзяржавы. Гэта ён, Рыкаў, будучы старшынёй Соўнаркома, снабжае белгвардзейскі «Соціалістычскі Вестнік» палітычнымі антысавецкімі матэрыяламі. Гэта ён, Рыкаў, дае дырктывы і загады аб арганізацыі кулацкіх паўстанняў. Гэта ён, Рыкаў, бярэ на сябе слежку за ўрадавымі машынамі, каб падрыхтаваць забойства кіраўнікоў партыі і ўрада. Гэта ён, Рыкаў, са сваімі спадручнымі прыдумаву ў пачатку 1934 года злачэйскі план арышту дэлегатаў XVII парт'езда, каб абязлавіць партыю і ўрад, каб праз трыны прысці да ўлады.

Д'явольскі план рухнуў, не ўдаўся, як і ўсе іншыя планы гэтай сволачы. Міжарная кучка змоўшчыкаў, пазбаўлена ўсёй апары ў краіне, не магла падарваць згуртаванасці партыі, не была ў сілах пахіснуць магутны будынак сацыялізма; яе нічэжныя авантуры былі загады асуджаны на правал. Гэтыя міжарныя пімеі прымушаны былі адступіць перад магутнай сіняй вялікай любі народа да сваёй партыі, да вялікага правадара народаў таварыша Сталіна. І тады яны перайшлі да «новай арыентацыі» — да стаўкі на ваеннае паражэнне СССР, да ўважэння іх падрыхтоўкі інтэрвенту фашысцкіх дзяржаў. На птыках інтэрвенту хацелі яны прабрацца да ўлады. І за гэту паслугу яны былі гатовы аддаць краіну агню і мечу, расчліны, разарваць сацыялістычную дзяржаву. Але і гэта карта была біта.

У трацісцка-бухарынскім «блоку» з «правымі» і трацісцкімі аб'ядлавілі і беларускія нацыянал-фашысты. Іх аблізіла агудная нянавісць да савецкага народа, да сацыялізма. Іх аблізілі агудная злчынствы, агудная зрада. На ранішнім пасяджэнні 4 сакавіка даваў паказанні пракляты вораг беларускага народа, стары польскі шпіён Шаранговіч. Яго паказанні дапоўнілі чорны спіс подласці, прадажнасці і вераломства.

Ні адна галіна сацыялістычнага будаўніцтва БССР не была абдылена польскімі шпіёнамі і дыверсантамі. Нацыянал-фашысты, пад кіраўніцтвам подлых ворагаў народа Чарыкова, Галадзёла і Шаранговіча, шпакілі пракляты дыверсі і ў галіне прамысловасці, і ў сельскай гаспадарцы, і на леваагатаўках, і на культурным фронце.

Яны старанна выконвалі загады польскай разведкі і аналагічныя дырктывы бандыцкіх атаманаў Рыкава і Бухарына.

Полныя будынівы душонкі! Яны з усіх сіл стараліся падрыхтаваць глебу для яснавалюжных паню, аларваць БССР ад вялікага Савецкага Саюза, зноў адзець на шыю беларускага народа ярмо польскай акупанці. Дарытвы пацукі!

Беларускі народ ніколі не забудзе страшэнныя злачынствы подлых аўрагентаў фашысцкіх ахранцаў, агідных здраднікаў радзімы.

Караючая рука савецкага правасуддзя абрушыла на гэтых вырэдках Гнусная банда злейных ворагаў народа будзе знішчана, сцёрта з твару зямлі.

Такава воля, такое патрабаванне вялікага 170-мільёнага савецкага народа.

НАРАДА ДЭПУТАТАЎ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР З УРАДАМ БССР

У малой зале пасяджэнняў СНК БССР адбылася нарада дэлегатаў Вярхоўнага Савета СССР — удзельнікаў Пасед ЦВК з членамі ўрада БССР. Дэлегатаў Вярхоўнага Савета т. Марцін (Мазырскай выбарчай акруга), Куцін (Слуцк), Журанкова (Барысаў), які і іншыя дзеляліся вопытам гэтай работы.

Зыступішы на нарадзе дэлегат Вярхоўнага Савета СССР — старшыня ўрада БССР тав. Кавалёў, спытаўся на задачах дэлегатаў Вярхоўнага Савета СССР у надыходзячай веснавай саўбе.

РАДЫЁ З «ЕРМАКА»
БОРТ «ЕРМАКА», з сакавіка. (Радыё). Сёння ў 19 гадзін «Ермак» з'явіўся ў яра. Нарвежскі паролк Капер-тэ, ля якога мы сталі, астаўся заду.

Дэпутат Скагерак пойдзе пры дрэнным штурмавым надвор'і. «Мурманец» следуе за намі.
ТРАЯНОСКИ.

Сперні а твару зямлі подлых фашысцкіх гадзі, здраднікаў радзімы, ворагаў народа — такое патрабаванне ўсяго савецкага народа, такое патрабаванне ўсяго рабочага калектыва, ва менскай швейнай фабрыцы «Кастрычнік». НА ЗДЫМКУ: рабочы першага цеха тав. Фурман чытае рэзалюцыю паўтарысячнага мітынга рабочых з патрабаваннем сперці а твару нашай савецкай зямлі здраднікаў, шпіёнаў і дыверсантаў.
Фото С. Грына і Я. Салавейчыка.

ЗНІШЧЫЦЬ ПОДЛЫХ ЗМОЎШЧЫКАЎ—ГНУСНЫХ ЗДРАДНІКАЎ РАДЗІМЫ— ТАКОЕ ПАТРАБАВАННЕ ЎСЯГО ВЯЛІКАГА САВЕЦКАГА НАРОДА

ГОРА ТАМУ, ХТО ПАДЫМЕ НА НАС РУКУ

РЭЗЛЮЦЫЯ АБ'ЯДНАНАГА ПАРТ. СХОДА ПАРТАРГАНІЗАЦЫІ ВЯШЭІШЫХ НАВАЧАЛНІЧЫХ УСТАНОЎ Г. МЕНСКА. ПРЫСУТНІЧАЛА 700 ЧАЛ.

Азнаміўшыся з абвінавачаным залучэннем на справе подлай трацісцка-бухарынскай банды, мы, студэнты і выкладчыкі вышэйшых навуковых устаноў горада Менска вызываем сваё найлібейшае абурэнне і агіду да падлейнай з подлых банды гнусных збойцаў, шпіёнаў, фашысцкіх змоўшчыкаў.

Сэрца ўдрыгасца і сціне кроў у жылах пры чытанні пераліку страшэнных злачынстваў гэтай поскуды — кучкі праслужнікаў фашызма, кіроўмай слугой Гестапа обер-бандытам Троцкім.

Гэтыя подлыя нягоднікі гандлявалі отам і ўразроб нашай маер'ю-радымай, за сваю якой пралілі сраю кроў лепшыя сыны савецкага народа.

Разам з усім савецкім народам, мы наведзі праклінае гэтых падлог, працішых кроў палкага барацьбіта за калгас, незабыўнага С. М. Кірава, злчынца абарваўшых жыццё непахісных большэвікоў, самааданых барацьбітоў за справу працоўных т.т. Куйбышава, Менжынскага і гонія нашага народа А. М. Горкага.

Разам з усім савецкім народам мы патрабуем ад Вярхоўнага суда — знішчыць, як шалёных сабак, подлых трацісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных бандытаў.

«Калі вораг не здаеша — яго знішчаюць» — гэтыя словы незабыўнага Максіма Горкага павінны быць адзіным прыгаворам подлым халопам фашысцкіх разведкаў.

Мы шлем наша палкае большэвіцкае прывітанне і палязуку нашым доблесным чэкістам і слаўнаму сталінскаму наркому ўнутраных спраў т. Ежову, якія ўскрылі і разблыталі да канца крывавае клубок фашысцкіх змоўшчыкаў.

Мы яшчэ больш песна згуртуем свае рады вакол партыі Леніна—Сталіна, вакол нашага любімага бацькі, правадара, настаўніка і друга—роднага таварыша Сталіна, пад кіраўніцтвам якога партыя разграміла і бізлігасна выкарчоўнае да канца ўсіх фашысцкіх гадзі.

Гора таму, хто падые сваю подлую руку на нашу сацыялістычную радзіму, на нашых любімых правадароў, на жыццё працоўных краіны Совету!

Пудамі сваёй бруднай крывы ворагі заліваюць за кожную кроплю пралітай імі крывы рабочых і сялян. Смерць агідным гадам савецкага народа!

Няхай жыве наш магутны савецкі народ!
Няхай жыве наша слаўная савецкая разведка і яе баявы кіраўнік, наш любімы сталінскі нарком унутраных спраў таварыш Ежов!
Няхай жыве наш вялікі правадар, бацька, настаўнік і друг родны таварыш Сталін!

НЕ ЎДАСЦА НИКОМУ АДРАВЦЬ САВЕЦКУЮ БЕЛАРУСЬ АД СССР!

РЭЗЛЮЦЫЯ РАБОЧЫХ, СЛУЖАЧЫХ І ІТР ФАБРЫКІ «МОГВАЛАННО» ІМЯ КУЙБЫШЭВА, ПРЫНЯТАЯ НА 2-ТЫСЯЧНЫМ МІТЫНГУ ФАБРЫКІ

Агудзілі сабакі, служкі разведчых арганаў замежных дзяржаў па-зверску ўмарцілі палкіх большэвікоў, верных сыноў нашага народа т.т. Куйбышава, Менжынскага, выдатнага пісьменніка вялікага рускага народа А. М. Горкага. Ворагі народа рыхтавалі злачэйскі замах на слаўныя жытні правадароў пролетарскай рэвалюцыі, арганізатараў слаўнай большэвіцкай партыі Леніна і Сталіна. Замах на жыццё правадароў працоўных усёго свету — гэта замах на жыццё рабочых, калгаснікаў і савецкай інтэлігенцыі, якія ў вогненых бах з усімі ворагамі пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і правадароў працоўных Леніна і Сталіна зверлі і знішчылі ў нашай краіне капіталістычны лад, устанавілі дыктатуру пролетарыята, забеспечылі працоўным нашай сацыялістычнай радзімы радаснае, зможнае і культурнае жыццё.

Каварныя замыслы ворагаў былі накіраваны на рэстаўрацыю капіталізма ў СССР, на ператварэнне нашай сацыялістычнай краіны ў калонію капіталістычных дзяржаў. Ворагі народа імкнуліся адраваць нашу квітнеючую Савецкую Беларусь ад адзінай сямі сацыялістычных рэспублік — вялікага Савецкага Саюза. Працоўныя Беларусі добра ведаюць, што сацыялістычны перамога ў Беларусі заваяваны пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі.

Мы, рабочыя фабрыкі «Могваланно», якія носім імя слаўнага большэвіка тав. Куйбышава, паўшага ад ругі фашысцкіх шпіёнаў, трацісцкаў, бухарынскіх буржуазных нацыяналістаў, аднадушна далучаемся да голасу 170-мільёнага народа нашай магутнай сацыялістычнай радзімы і патрабуем—расстраляць трацісцка-бухарынскіх бандытаў, здраднікаў нашай радзімы, агудзіліх ворагаў народа з «права-трацісцкага блока».

Мы, рабочыя фабрыкі «Могваланно», якія носім імя слаўнага большэвіка тав. Куйбышава, паўшага ад ругі фашысцкіх шпіёнаў, трацісцкаў, бухарынскіх буржуазных нацыяналістаў, аднадушна далучаемся да голасу 170-мільёнага народа нашай магутнай сацыялістычнай радзімы і патрабуем—расстраляць трацісцка-бухарынскіх бандытаў, здраднікаў нашай радзімы, агудзіліх ворагаў народа з «права-трацісцкага блока».

Расстраляць усіх да аднаго — такое наша аднадушнае патрабаванне да савецкага правасуддзя.

БАЙЦЫ І КАМАНДЗІРЫ ПАТРАБУЮЦЬ ЗНІШЧЫЦЬ ФАШЫСЦКІХ САБАК

Мітынг байцоў і камандзіраў часці дэае ваенным камісарам тав. Камісаранка, заслухаўшы паведамленне аб ходзе працы над подлай бандай фашысцкіх сабак, аднадушна прыняў наступную рэзалюцыю:

«Перад савецкім правасуддзем прадсталі подлыя здраднікі, даўніны правакатары, дыверсантаў — бухарыны, рыкава, яголы, шаранговічы і інш. брудныя трусыяны змоўшчыкі.

Сэрны сопны мільёнаў рабочых, сялян і чэсных інтэлігентаў на ўсім свеце поўны гнелу, нянавісці і агіды да кучкі фашысцкіх сабак, якія тварылі кашмарныя, дэзьянчыя думу злчынствы. Подласць фашысцкіх наймітаў—бяспрыкладна. Іх злчынствы страшэнны. Задумваючы аднавіць уладу капіталістаў і памешчыкаў, бухарыны, рыкава, яголы, шаранговічы ішлі на самую агідную, самую чорную зраду радзіме...»

У спісе крывавага злчынстваў гэтых агідных збойцаў, якія сяляць не лава палодных, значыцца змова яшчэ ў 1918 г. супрыць вялікага Леніна.

Савецкая разведка пад кіраўніцтвам сталінскага наркома тав. Ежова выкрыла змоўшчыкаў, расстроіла планы замежных разведкаў.

АДСЕКЧЫ ГАЛАВУ ГАДЗІНЕ!

ПАУТАРАТЫСЯЧНЫ МІТЫНГ НА ФАБРЫЦЫ «КАСТРЫЧНІК»

Учора пасля сканчэння работы фабрыка змяніла на менскай швейнай фабрыцы «Кастрычнік» адбыўся паўтарысячны мітынг рабочых і работніц першай і другой змены. Удзельнікі мітынга заслухалі інфармацыю аб працэсе над групай трацісцка-бухарынскіх шпіёнаў, дыверсантаў, шкоднікаў і забойцаў.

Аднадушна і аднагалосна ўдзельнікі мітынга прынялі рэзалюцыю, якая прынята таксама на ўсіх зменах фабрыкі. У рэзалюцыі рабочыя і работніцы фабрыкі з'яўляюць:

«Перад пролетарскім судом прадсталі шпакі шпіёнаў, дыверсантаў і забойцаў. Іх зварыны лапы абгараны крываю лепшых сыноў нашай радзімы — незабыўнага Сяргея Міронавіча Кірава, аднаго з выдатнейшых кіраўнікоў партыі Валерыяна Влэдзіміравіча Куйбышава, непахіснага чэкіста Менжынскага і любімеяшага пролетарскага пісьменніка Горкага.

Многачлібны народ краіны сацыялізма змяне з твару зямлі ўсіх тых, хто паймэнша пасягнуць на яго шчаслівае жыццё. Ніякай літасці, аладеам, адсекчы галаву гадзіне, смерць подлым збойцам! — такое наша аднадушнае патрабаванне.

Такое патрабаванне ўсяго савецкага народа.

Яшчэ птыльней згуртуемса вакол нашай партыі Леніна—Сталіна! Ператворым нашу фабрыку ў непыстытую кроў красіць абароны! Даб'ёмся лепшых станаў ўсіх зворотаў!

Няхай жывуць нашы слаўныя органы НКВД і іх кіраўнік таварыш Ежов!
Няхай жыве наша комуністычная партыя і яе правадар і кіраўнік таварыш Сталін!

СПРУТЫ

На морскім дне, дзе скалы і пячэрны, Жывуць пачвары—спруты-кравяжэры і ў цемрадзі, як іхны брат ліквар, Харчуцца крывёй сваіх афяр.

Вось ён — клубок агідных, слязіх спрутаў, Напоўненых змяінаю атрутай. Яго ластава з цемрадзі рука Народнай партыі—вернага Чэка.

Ім смерць за ўсё, за ўсё узнагародзіць айчыне... За продаж шчасця вольнага народа, За песьняра загубленага кроў, За кроў загубленых трыбунаў-амагароў,

За здраду подлую квітнеючай айчыне... Чакае смерць забойцаў-макляроў, Радзімай і народам ганялароў.
А. ЗАРЫЦІН.

ПРАЦЭС АНТЫСОВЕЦКАГА „ПРАВА-ТРАЦКІСЦКАГА БЛОКА“

РАНІШНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ З САКАВІКА

ДОПЫТ ПАДСУДНАГА ІВАНОВА *)

Вышынскі. Падсудны Іванов, раскажыце, пры якіх абставінах, калі вы ўступілі ў падпольную контррэвалюцыйную арганізацыю.

Іванов. Першае маё грэхападзенне пачалося ў 1911 годзе, калі я быў вучнем Тульскай гімназіі, у 8-м класе. Царскай ахранцы ўдалося мяне заўважыць у якасці свайго агента.

Вышынскі. З якой іменна ўстаноўвай вы былі звязаны, як ахраннік, у якім горадзе?

Іванов. З жандарскім ахранным упраўленнем у горадзе Туле.

Вышынскі. У Туле вы з кім былі перасыланы звязаны?

Іванов. З ротмістрам Маматкавіным.

Вышынскі. Вы атрымлівалі ўзнагароду за сваю работу?

Іванов. Атрымаўшы ўзнагароду і ў Маскве і ў Туле.

Вышынскі. Потым вы прыязджаеце ў Маскву, паступаеце ў Маскоўскі ўніверсітэт у 1912 годзе?

Іванов. Так.

Вышынскі. У 1913 годзе вы ў Маскве вялі актыўную работу ў ахранцы?

Іванов. Так.

Вышынскі. З кім вы звязваецеся?

Іванов. З ротмістрам Грановым і падпалкоўнікам Колакалам.

Вышынскі. У чым выражалася ваша правакатарская работа?

Іванов. Я інфармаваў аб рэвалюцыйным руху ў студэнцкіх арганізацыях, інфармаваў аб асобных таварышах, якія влілі рэвалюцыйную работу.

Вышынскі. Колькі часу вы з'яўляліся агентам маскоўскай ахранцы?

Іванов. З 1912 года па канец 1916 года.

Вышынскі. Якую-ж узнагароду вы атрымлівалі?

Іванов. У тульскай ахранцы атрымліваў спачатку 15, а потым 20 рублёў.

Вышынскі. А ў маскоўскай ахранцы?

Іванов. Атрымаўшы спачатку 30, 40 рублёў, потым дайшоў да 60—75 рублёў. У працэсе палітычнай якасці майбарты маё стаўленне падмалява.

Вышынскі. Калі вы праніклі ў большыцкую партыю?

Іванов. У 1915 годзе.

Вышынскі. Пры якіх акалічнасцях? Па асабістай публіцы?

Іванов. Было ўказанне ад падпалкоўніка Колакалава аб тым, каб я ўступіў у большыцкую партыю.

Вышынскі. Значыць, вы ўступілі ў партыю па ўказанню падпалкоўніка маскоўскай ахранцы Колакалава?

Іванов. Так.

Вышынскі. У якіх межах?

Іванов. У межах магчыма больш глыбокага асветлення дзейнасці большыцкай арганізацыі.

Вышынскі. З правакатарскімі мэтамі?

Іванов. Так, з правакатарскімі мэтамі.

Вышынскі. Скажыце, калі ласка, вы мелі сувязь з групай «Левых» камуністаў?

Іванов. Так.

Вышынскі. А хто вас уцягнуў у гэту групу?

Іванов. Тут нічога мяне не прыцягнуў па сутнасці справы, таму што самое маё грэхападзенне і страх, што я магу быць выкінут пры савецкай уладзе, мяне штурхалі і гналі ў стан ворагаў. І я, як вораг, які ляжыць па паху на падаль, уліваўся ва ўсіх варажых групы, якія змагаюцца з савецкай уладай, таму што я разлічваў, што тады пры рэстаўрацыі ўлады буржуазія і не буду выкінут.

Вышынскі. Калі вы далучыліся да «Левых» камуністаў?

Іванов. У канцы 1917 ці ў пачатку 1918 года.

Вышынскі. Значыць, вы прыклучыліся да гэтай групы як вораг, які разлічваў, што з гэтай групай вам удацца зваліць савецкую ўладу?

Іванов. У «Левых» камуністаў я знаходзіў тое, што мне было патрэбна як ворагу савецкай улады і рабочага класа.

Вышынскі. Вы тады з Бухарыным былі звязаны?

Іванов. Мы былі на некалькіх нарадах. Потым Бухарын аднойчы паставіў перада мной пытанне аб тым, што ў знак пратэста супроць партыі і супроць лініі Леніна трэба выйсці з камуністчнай партыі і арганізаваць сваю партыю. Рэалізаваў на тое, што гэты можа прывесці да распаду камуністчнай партыі і перамогі «Левых» камуністаў. Я прапавіў тады партыйным арганізатарам у Басманнім раёне. Мне не ўдалося атрымаць падтрымку ў партыйнай масе па лініі «Левых» камуністаў. Маса ішла палкам за Леніным. Мне было ясна, што ўся работа «Левых» камуністаў асуджана на правад, на банкрутства.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Як Бухарын рэалізаваў наступнае супроць Леніна? У якіх формах ён рыхтаваў выступленне?

Іванов. Ён быў досыць разна настроен. Ён проста чакаў падыходзячага моманту. Ён хацеў мець свае кадры.

Вышынскі. Для чаго?

Іванов. Для таго, каб устрыпіць Леніна.

Вышынскі. Як устрыпіць?

Іванов. Аж да фізічных медалей.

Вышынскі. А вы гаворыце аб «шкідліва». Добрая «шкідліва»?

Іванов. Яна вядома ў партыі як «шкідліва» «Левых» камуністаў.

Вышынскі. А ў сапраўднасці гэта не «шкідліва», а банда, якую стварыў Бухарын. Прадаўжайце свае тлумачэнні.

Іванов. Цікавы быў разгавор з Бухарыным у 1926 годзе. Ён прама гаварыў, што трэба рыхтавацца да барацьбы ў адкрытым баі з партыяй. У 1928 годзе я еду на Паўночны Каўказ другім сакратаром. Тут Бухарын ставіў пытанне аб тым, каб я на Паўночным Каўказе стварыў групу правых. Прычым, ён гаворыць аб тым, што Паўночны Каўказ у нашай барацьбе з партыяй і савецкай уладай мае велікія выдатныя значэнні. Мы, гаворыць, павінны ўзначаліць адважны селянскі рух, асабліва казачства, рух супроць савецкай улады. Найбольшае з'яўляцца Паўночны Каўказ ператварыць у рускую Вандэю.

Вышынскі. Практычна, што вам прапаноўваў Бухарын?

Іванов. Практычна Бухарын прапанаваў стварыць групу правых. Я не стварыў. Ён прапанаваў звязацца з варажымі элементамі. Мы звязаліся з казачкім кулацтвам і ўсё падрыхтавалі для таго, каб заблаваць кулацкае паўстанне на Паўночным Каўказе.

Вышынскі. Ці ставілася тады пытанне Бухарыным, Рыкавым аб захове ўлады?

Іванов. Аб захове ўлады да 1931 года ставілася пытанне.

Вышынскі. І вам у гэтай сувязі было дана канкрэтнае заданне арганізаваць паўстанцкія атрады на Паўночным Каўказе?

Іванов. Так, арганізаваць паўстанцкія атрады на Паўночным Каўказе і потым у Паўночным краі.

Вышынскі. У выніку ваша ў Паўночным краі, якое вы атрымалі заданне ад Бухарына?

Іванов. Бухарын даў заданне—сіламі правых арганізацый прыступіць да падрыхтоўкі паражэння савецкай улады пры інтэрвенцыі, пры вайне з капіталістычнымі фашысцкімі дзяржавамі.

Вышынскі. А якія ўказанні даваў Бухарын наконт шпіянажа?

Іванов. Ён казаў аб тым, што Лобаву спецыяльна арганізаваў гэту справу і ён павінен мяне інфармаваць аб тым, як гэта справа будзе ажыццяўляцца. Ён казаў: «Вы павінны рэзідэнта, які будзе там пасаджан, сваёй партыйнай арганізацыяй аказваць умерную дапамогу з тым, каб абслугоўваць патрэбнасці англійскай разведкі».

Вышынскі. А вы выконвалі гэтыя наставленні?

Іванов. Выконваў, абслугоўваў, накіроўваў матэрыялы, атрымліваў указанні праз гэтага рэзідэнта. Прычым, гэтыя ўказанні, атрымліваеце ад англійскай разведкі, палкам супадалі з тымі дзірэктывамі, якія я атрымліваў ад цэнтра правых.

Вышынскі. Цалкам супадалі? Так што вы часам не адрознівалі, дзе дзейнічае цэнтр правых, а дзе замежная разведка?

Іванов. Так, тут было поўнае супаданне.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэнтральнымі магістралямі нашай краіны і тым самым палічыць англічанам захоп гэтага ляснога раёна і важнейшага порта. Галоўная ўага ў майёй шкідлівай рабоце была накіравана на зрыў тэхнічнага пераўзбраення лясазагатавак, на зрыў капітальнага будаўніцтва, асабліва паліцэна-парпаровай прамысловасці, з тым, каб трымаць краіну на галодным паларывым пайку і гэтым самым ударыць па культурнай рэвалюцыі, сарваць снабжэнне краіны спыткамі і гэтым выклікаць незадаволенне ў шырэйшых масах.

Вышынскі. Ці перайдзце да пытання аб тэрытарыяльнай дзейнасці і тэрытарыяльных планах.

Іванов. Перад нашай арганізацыяй у Паўночным краі была пастаўлена задача стварыць тэрытарыяльную групу.

Вышынскі. Кім была пастаўлена гэта задача?

Іванов. Бухарыным. Бухарын некалькі разоў да гэтай справы звяртаўся, у прыватнасці пасля забойства Кірава. Ён гаварыў аб тым, што стрэл у Кірова паказаў, што адзіночны тэрытарыяльны акты рэзультатывы не даюць, што трэба рыхтаваць масавыя тэрытарыяльныя акты, і толькі тады мы атрымаем рэзультат. У гэтую задачу была на тое, каб ліквідаваць кіраўніцтва партыі.

Вышынскі. Што вы маеце яшчэ паказаць аб вашай шкідлівай дзейнасці?

Іванов. Мы збіралі паўстанцкія групы, галоўным чынам, вакол Архангельска з тым, каб у момант інтэрвенцыі разарваць сувязь Архангельска з цэн

ПРАЦЭС АНТЫСОВЕЦКАГА „ПРАВА-ТРАЦКІСЦКАГА БЛОКА“

ВЯЧЭРНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ З САКАВІКА ДОПЫТ ПАДСУДНАГА КРЭСЦІНСКАГА

(П Р А Ц Я Г)

Вышнінскі. Я прашу суд аб наступным. Па майму паграбаванню варавагі прававыя дакументы, з'яўляючыся копія яго пісьма Троцкаму ад лістапада 1927 года, таго самага года, на якое паслаўся ўчора Крэсцінскі і аб якім гаворыць Ракоўскі.

Прашу дазволіць мне прад'явіць Ракоўскаму і Крэсцінскаму гэту копію і спытаць іх, ці аб гэтым пісьме Троцкаму абодва яны гавораць.

Копія пісьма ад 27 лістапада 1927 года прад'явілася Крэсцінскаму, а не Ракоўскаму.

Крэсцінскі. Гэта тое самае пісьмо.

Вышнінскі. Прашу прад'явіць копію маё абвінавачванне Ракоўскаму.

Ракоўскі. (Чытае пісьмо): Так, на гэты момант я магу памятаць, гэта ёсць тое самае пісьмо.

Вышнінскі. Прашу дазволіць прад'явіць Ракоўскаму вытрымку з газеты «Ономическая жизнь» ад 8 сакавіка 1938 года, дзе напісана: «Вытрымка з пісьма Крэсцінскага ад 22 сакавіка 1938 года». Ші не гэта ён меў на ўвазе, калі гаварыў аб пісьме Крэсцінскага ў ЦК, пасланым ужо пасля яго паўстання? Так, аб гэтым.

Вышнінскі. Значыць, усе факты ўста-

ноўлены. Падсудны Ракоўскі, ці не памятаеце вы наступнага месца з асабістага пісьма Крэсцінскага Троцкаму, як яго адлюстравана ў копіі. Крэсцінскі піша: «Па майму глыбокаму перакананню, тактыка апазіцыі за апошнія гады была глыбока памылковай, шkodнай для мат самай апазіцыі, можна сказаць, трагічна няправільнай». Ці можна з гэтага абзаца зрабіць заключэнне, што тут змяшчаецца яко-небудзь асуджэнне трацкізма?

Ракоўскі. Не. Крэсцінскі разважае, як чалавек, знаходзячыся ў трацкіскай арганізацыі. Ён выходзіць з трацкіскай прадэманстрацыі. Ён гаворыць у інтарэсах трацкіскай арганізацыі, трацкіскай мэт.

Вышнінскі (зварачаючыся да Крэсцінскага): Вы выслушайце падрабязнае тлумачэнне Ракоўскага аб так называемым ахрысціянстве вярхоўнага ад трацкізма. Ці лічыце вы гэты тлумачэнні Ракоўскага правільнымі?

Крэсцінскі. Тое, што ён гаворыць, правільна.

Вышнінскі. Калі верна тое, што гаварыў тут Ракоўскі, то ці будзеце вы прадаўжаць ашукваць суд і адмаўляць правільнасць даных вамі на папярэднім следстве паказанняў?

Крэсцінскі. Свае паказанні на папярэднім следстве я поўнаасцю пацвярджаю.

Вышнінскі. Што азначае ў такім выпадку ваша ўчарашняя заява, якую чэбня інакш разглядаць, як трацкіска-правакацкую на працэсе?

Крэсцінскі. Учора, пад уплывам мінулага вострага пацудзі хлуслівага сораму, выкліканага абстаноўкай лавы падсудных і цяжкім уражаннем ад агалення абвінавачвання акта, паглыбленым майм хваравітым станам, я не ў стане быў сказаць праўду, не ў стане быў сказаць, што я вінават. І замест таго, каб сказаць — так, я вінават, я амаль машынальна адказаў — не, не вінават.

Вышнінскі. Машынальна?

Крэсцінскі. Я не ў сілах быў перад тварам сусветнай грамадскай думкі сказаць праўду, што я вёў увесь час трацкіска-правакацкую супроць савецкай улады.

Я прашу суд зафіксаваць маю заяву, што я цалкам і поўнаасцю прызнаю сваё вінаватнасць па ўсім найважнейшым абвінавачванню, прад'яўленым асабіста мне, і прызнаю сваё поўнаасцю адказнасць за зроблены мною здраду і прадаўжэнне.

Вышнінскі. У мяне больш пытанняў да пацуднага Крэсцінскага паказання.

Вышнінскі. Што вы скажаце, падсудны Бухарын?

Бухарын. Я пацвярджаю ўсё, што гаварыў тут да гэтых пор Рыкаў.

Адказаўшы на пытанні пракурора, Рыкаў далей паведамляе аб контррэвалюцыйнай рабоце прававых, якая праводзілася ў Сібіры. Ён заявіў, што ведае ад Бухарына аб тым, што Якавенка ў Сібіры ажыццяўляў такую-ж работу, якая вялася на Паўночным Каўказе, г. зн. ён імкнуўся падняць кулацкія актыўныя выступленні. Ён не раз бачыўся з Бухарыным і разгаварваў з ім. Вядома, Бухарын даваў яму ўстаноўкі, дырэктывы, прапагандаваў яго.

Вышнінскі (зварачаючыся да суда). Дазвольце Бухарына запытаць на гэтай частцы. Падсудны Рыкаў правільна асвятляў факт пасылкі нам Якавенка ў Сібір для арганізацыі кулацкага паўстання?

Бухарын. Правільна. Якавенка сустрэў мяне выдана ў Сібірыным Воры. Ён сказаў, што ёсць дастатковыя сілы для таго, каб падняць паўстанне. Я яму згодзі спачатку не даў, сказаў, што наварою са сваімі аднадумцамі. Гэтае пытанне я паставіў фармальна на абмеркаванне цэнтру.

Вышнінскі. У 1932 годзе?

Бухарын. Так. Яны выразілі неадказнасць, што я здару не адказаў Якавенка станаўча. Пасля адбылася боек, што цэнтр стаў за тое, каб рух распалілі і падняць паўстанне.

Вышнінскі. І ён даехаў?

Бухарын. Так, ён паехаў.

Вышнінскі. І што-ж, былі там у Сібіры кулацкія выступленні?

Бухарын. Так, выступленні былі.

Вышнінскі. У 1932 годзе вы сталі на шлях прамой дзяржаўнай здрады. Правільна гэта ці не?

Бухарын. Зусім верна.

Вышнінскі (зварачаючыся да Рыкава). Гэта, падсудны Рыкаў, вам таксама было вядома? Гэта з вашага ведама рабілася?

Рыкаў. Канешне. У сувязі з Паўночным Каўказам у сэнсе азначэння ёсць яшчэ адзін момант, гэта — на лініі з'яўлення сувязі, якую перад гэтым мы абмяркоўвалі спецыяльна ў сувязі з кулацкімі паўстаннямі. Сувязь з эсэрамі на аснове сумесных антысавецкіх выступленняў кулацтва, як паведаміў мне Эйсмонт, была ажыццяўлена на практыцы на Паўночным Каўказе.

У гэты-ж перыяд сфармуляваліся погляды правах і на пытанні аб тэрыторы. Нарастанне тэрытарыяльных настрояў пачалося яшчэ да 1930 года, наколькі мне вядома. Прыблізна ў 1932 годзе аформіліся нашы станаўчыя адносіны да прымянення тэрара, як метада барацьбы за ўладу, прычым гэта знайшло сваё выразненне і на практыцы. Стварыўся цэлы рад тэрытарыяльных груп. Я асабіста даваў цэлы рад тэрытарыяльных дырэктыв, апрача людзей, блізкіх мне, як Несцераў, Радзін, пэсаму раду іншых. Я перадаваў гэтыя дырэктывы і нацыянальным арганізацыям. Гаварыў на пытанні аб тэрыторы з уральскімі пэпчоркаўскай і беларускай нацыяналістычнай арганізацыяй. І хутка тэрытарыяльныя ўстаноўкі з адвадзенымі вынікамі былі шырока прыняты. У мяне, апрача гэтых разгавораў, па гэтым паводу былі і іншыя. Несцераў за мяне паведаміў, што на Урале ў Свердловскай была, па маім указанні, створана арганізацыя.

У пазнейшы час, у 1935 годзе я меў разгавор тэрытарыяльнага характара з Котавым, кіруючым членам маскоўскай арганізацыі правах. Прыблізна ў 1934 годзе я даў указанне сваёй былой сякратаршэ Арменка аб назіранні за праходжаннем уральскіх машын.

У гэты-ж перыяд на пытанні аб тэрыторы была ўстаноўлена сувязь з эсэрамі Семёнавым праз Бухарына. Я асабіста Семёнава не ведаў. Бухарын сказаў, што праз Семёнава ён рыхце замах на Сталіна. Потым мы, наколькі памятаю, абмяркоўвалі пытанне аб

сваёй з эсэрамі па гэтай лініі, і сувязь гэта была ўстаноўлена праз Бухарына, які меў найбольш трывалы сувязь. Я меў разгавор такога-ж тэрытарыяльнага характара і з Бобароўскім пры паездцы на курорт на Паўночны Каўказ. Гэта было прыблізна ў 1934 годзе.

Вышнінскі. Абвінавачваемы Бухарын, вы гэта пацвярджаеце?

Бухарын. У асноўным пацвярджаю.

Вышнінскі. Вы тады ведалі ад Семёнава, што рыхце замах на таварыша Сталіна і Кагановіча?

Бухарын. Не, Рыкаў неадкладна перадае. Тут справа абстаяла так. Семёнава паведаміў: у яго ёсць сувязь з рознымі эсэраўскімі тэрытарыяльнымі групамі, і так як ён ведае аб настроях сярэдніх контррэвалюцыйных арганізацый па лініі тэрара, то ён прапанаваў сфармуляваць гэтыя сувязі.

Вышнінскі. Для чаго?

Бухарын. Для тэрытарыяльнай работы супроць праўдзішчэ партыі, у тым ліку Сталіна і Кагановіча.

Вышнінскі. Дазвольце мне канстатаваць, што ў вас, у Бухарына, як члена цэнтру правай падпольнай арганізацыі, была падпольная канспіратыўная сувязь з эсэраўскімі тэрытарыяльнымі групамі, якія разам з вамі падрыхтоўвалі арганізацыйны замах на таварыша Сталіна і іншых членаў Палітбюро, прычым гэта падрыхтоўка тэрытарыяльных актывішча з ведама і адзурнага цэнтру правах, у тым ліку Томскага і Рыкава.

Бухарын. Так.

Вышнінскі. Пярэйдзем да пацуднага Рыкава. Мы разабралі частку вашых паказанняў. Заключылі мы прыкладна 1938 годам.

Рыкаў. Канец гэтага перыяду супадае з ліквідацыяй кулацтва. У сувязі з гэтым правах страцілі сваю чэшную сацыяльную базу — кулацтва. І наступны перыяд характарызуецца отвореннем выключна эмігранцкага тыпу арганізацый і прымяненнем самых вострых метадаў барацьбы супроць партыі і ўрада. Сюды, у прыватнасці, адносіцца адна з спробаў, якая была зроблена, гэта падрыхтоўка «дваровага перавароту». Гэтае пытанне паўстае ў 1933 г. Апоўрай для ажыццяўлення гэтага контррэвалюцыйнага плана з'явіўся Енукідзе, які ўступіў у якасці актывіста члена ў арганізацыю правах у 1933 годзе. Вялікую ролю адыграў Ягода, які ўзначальваў АДПУ.

Стала пытанне, як узначліць сілы контррэвалюцыі для ажыццяўлення «дваровага змовы». Быў створан цэнтр для гэтай задачы з прыцягненнем туды трацкістаў і зінюўцаў: Каменева, Патанова, затым Енукідзе; туды ўвайшлі таксама я, Бухарын і Томскі. Мы павінны былі скамапактаваць усе сілы вакол гэтага цэнтру. Прычым, з гэтым цэнтрам была звязана ваенная група Тухачэўскага і група Ягоды.

У 1934 годзе ўжо абмяркоўвалася магчымасць тактычнага скарыстання гэтай арганізацыі ў сувязі з прадстаўчым XVII парт'ездам. Я не памятаю дакладна, ці па ўказанню Томскага, ці можа быць на ўказанню Енукідзе, было паставлена пытанне, каб ажыццявіць гэты пераварот у час XVII парт'езда, каб абарушыць ўсе адважныя работнікі і адказаваць з відэішчымі членамі ўрада можа будзе падвергнуць арышту тых відэішчых работнікаў рэспублікі і абласцей, якія маглі-б супраціўляцца перавароту. Але гэты план быў адвергнут. Ступаванасць партыі, папулярнасць урада, адсутнасць якога-небудзь новаздаволення ў краіне, вядома, рабілі тагочасны спробы зусім авантурысцкімі, зусім рывітэмамі і гэта паслужыла прычынай адзурнага гэтага плана.

Далей Рыкаў паказвае, што ў 1938

годзе цэнтр «права-трацкіскага блока» ужо меў трывалую сувязь з германскімі фашыстамі і заключыў з імі пагадненне. Фашысты патрабавалі ад контррэвалюцыйнага цэнтру «выдзялення» з СССР буйнейшых нацыянальных рэспублік.

Вышнінскі. Што гэта значыць па сутнасці?

Рыкаў. Гэта азначае тое, што ад СССР адыходзіць буйнейшыя нацыянальныя рэспублікі. З нацыянальных рэспублік яны прабуюць зрабіць сумесныя з імі тэрыторыі, якія з'яўляюць сваімі васаламі, і тым самым атрымаюць частку Саюза. Яны набліжаюцца, такім чынам, да сярня СССР, ім палічэцца магчымасць выдзялення з іх боку пераможнай ваіны з СССР.

Вышнінскі. Значыць гэта — расчлененне СССР, адтаржэнне ад яго раду рэспублік?

Рыкаў. Так.

Вышнінскі. Правільна ці няправільна будзе сказаць, што ў перыяд 1932-38 года арганізавалася група, якую можна назваць права-трацкіскай антысавецкай блокам?

Рыкаў. Фактычна ён быў. Арганізаванай ён з 1933-34 года выразіўся ў так называемым кантактным цэнтры.

Вышнінскі. Прычым гэты блок паставіў сваёй задачай... як вы фармуліруеце?

Рыкаў. Паставіў сваёй задачай гвалтоўнае звяржэнне савецкага ладу, шляхам зрыўна і пляхам пагаднення з фашысцкімі сіламі заграпінай.

Вышнінскі. На якіх умовах?

Рыкаў. На ўмовах расчленення СССР, адтаржэння нацыянальных рэспублік.

Вышнінскі. Гэты блок склаўся, вы гаварылі, з правах. Далей хто ў яго ўваходзіў?

Рыкаў. Правах, трацкісты і зінюўцы.

Вышнінскі. Уваходзілі і эсэры?

Рыкаў. Па асобных пятачых.

Вышнінскі. Уваходзілі таксама меншавікі, праз якіх вы былі звязаны з Ніваляўскім і з Давам за-гранічай. І, нарэшце, у нацыянальных рэспубліках былі асобныя буржуазна-нацыяналістычныя групы. Лінія на паражэнне раздзялялася і вамі, і Бухарыным, ці ў Бухарына быў на гэты конт асобны пункт погляду?

Рыкаў. Памятаю, што аднойчы Бухарын у майб прысутнасці фармуліраваў пытанне аб адзурцы фронту.

Вышнінскі. Можа быць вы больш падрабозна расказаце аб гэтым?

Рыкаў. Тут дастаткова пералічыць рад фактаў. Імянаваў ваеннай групы на чале з Тухачэўскім, якая была звязана з нашым цэнтрам і якая ставіла сваёй мэтай скарыстанне ваіны для ліквідацыі ўрада, гэта падрыхтоўка самай сапраўднай інтэрвенцыі. Нашы зносіны з немцамі, якія мы ўсяляк умянялі, павінны былі ўсяляк стымуляваць ваенны напад, паколькі тут эмігранцкая арганізацыя ўступала ў зраднашчы адносіны з імі.

Вышнінскі. Вы ішлі прэма на такі зраднашчы акт, як адтаржэнне Беларусі ад СССР да Польшчы?

Рыкаў. Не, неважлежнасць, Беларусь была быць пад працэктаратам Польшчы.

Вышнінскі (да Бухарына). Вы стаялі, як і Рыкаў, на паражэнчай пазіцыі?

Бухарын. Не, але я адказаў за гэту справу.

Вышнінскі. Што вы адказваеце, гэта справа імяна. Мне трэба ўстанавіць факт, ці быў у вас разгавор з Рыкавым і Томскім адносна адзурцы фронту?

Бухарын. Быў, не з Рыкавым, а з Томскім.

Вышнінскі. Аб чым?

Бухарын. Быў разгавор з Томскім, ён сказаў адносна ідэй адзурцы фронту.

Вышнінскі. Быў разгавор з Томскім аб адзурцы фронту? Каму адзурчы фронт?

Бухарын. Супроць СССР...

Вышнінскі. Каму адзурчы фронт?

Бухарын. Германіі...

Вышнінскі. Што-ж гэта азначае?

Бухарын. Гэта азначае дзяржаўную здраду.

Старшынявуючы Ульрых. Падсудны Рыкаў, у вашых паказаннях аб рабоце арганізацыі правах у Беларусі вы адзначылі, што фактычна ваша арганізацыя правах у Беларусі ператварылася ў экзэкуцыйную польскага генеральнага штаба. Гэта правільна?

Рыкаў. Так.

Старшынявуючы Ульрых. Вы ў сваіх паказаннях адзначылі: «Нашы дырэктывы супадалі з дырэктывамі польскага генеральнага штаба». Тут трэба разумець дырэктывы цэнтру — Бухарына, Рыкава, Томскага?

Рыкаў. Калі я гэта пісаў, я праследваў моту ахарактарызаваць кантакты палітычных рэзультатаў.

Старшынявуючы Ульрых. Рэзультат такі, што ваша арганізацыя ў Беларусі ператварылася ў экзэкуцыйную польскага генеральнага штаба.

Рыкаў. Гэта ёсць фармулёўка палітычнага рэзультата, а не найважнейшых арганізацыйных адносін.

Старшынявуючы Ульрых. Вышы арганізацыя правах у Беларусі рагорвалі шлоўніцкую работу ў сельскай гаспадарцы, ў будаўніцтве дарог па заданню польскага генеральнага штаба?

Рыкаў. Мне вядома два выпадкі са слоў Галадзеда — гэта адносна Іонскага пагалоўя і другое адносна Кароў.

Старшынявуючы Ульрых. Чаму старшынявуючы польскай разведцы даваў заданні — праводзіць шлоўніцкую работу ў будаўніцтве дарог?

Рыкаў. Гэта, вядома, для затруднення працоўнай нашых войск на абарону граніч савецкай дзяржавы.

Старшынявуючы Ульрых. Факт гэта ці не, што арганізацыя правах на тэрыторыі Заходняй Беларусі насаждала правакатарыя ў зарубежнай камуністычнай арганізацыі?

Рыкаў. Гэта верна.

Старшынявуючы Ульрых. Скажаце, падсудны Рыкаў, калі вы давалі паказанні аб рабоце арганізацыі правах на Паўночным Каўказе, вы ўпаміналі, што вы мелі справу з беларускай арганізацыяй казацтва?

Рыкаў. Я тут уступіў паказваць аб казачкай арганізацыі правах, якая была там створана. Прысутныя да яе стварэння ў перыяд 1930-31 года. У далейшым аб арганізацыі работы ў казачкай арганізацыі мяне інфармаваў Піваварав. Туды ўваходзілі, апрача казачкаў, рэмігранты, якія, як гаварыў Піваварав, захавалі сувязі з аэстэрышчымі за гранічай астаткамі назаціх арміі і ў сваёй рабоце атрымлівалі дапамогу ад гэтых казачкіх белах арміі. Праз іх і з імі былі разгаворы аб тым, што намі лойдэе да паўстання ў Сірыялі Азіі, то гэтыя самыя астаткі казачкіх арганізацый за гранічай абцялі наваго дамогу пры дапамозе дэсанта. Вось што я ведаў ад Піваварав адносна казачкіх арганізацый.

Старшынявуючы Ульрых. А дэсант меркаваўся ў якім складзе, беларускі-гранічы?

Рыкаў. Я сказаў — астаткі казачкіх белах арміі за гранічай.

ДОПЫТ ПАДСУДНАГА РЫКАВА

Старшынявуючы Ульрых. Падсудны Рыкаў, у вашых паказаннях, даныя на папярэднім следстве, вы пацвярджаеце?

Рыкаў. Так, пацвярджаю.

Вышнінскі. Падсудны Рыкаў, скажаце калі пачалася ваша падпольная ўніцкая дзейнасць супроць Савецкага ўрада?

Рыкаў. Па сутнасці справы яна пачалася з 1923 года. Я змагаўся актывіўна супроць усяй палітыкі партыі і савецкага ўрада і галоўным чынам супроць палітыкі партыі ў адносінах да сялянства. Гэта дзейнасць выразілася ў тым, што называецца легальных выступленнях. Нелегальная арганізацыя ў гэты перыяд скарыстоўвала легальныя магчымасці.

Вышнінскі. Які ў вас былі адносіны ў год 1928-29 гг.

Рыкаў. У адносінах з Ягодай усё было нелегальна. У нас ужо ў гэты перыяд існавалі кадры, якія былі спецыяльна накіраваны ў мэтах арганізацыі далейшай барацьбы з партыяй і гэтымі людзямі, у прыватнасці, на Каўказе Ягода, з якім я быў у гэты перыяд і перад тым звязана асабіста, адгэра я атрымліваў і спецыяльна паўрабую інфармацыю, якую я скарыстаў для сваіх выступленняў супроць палітыкі партыі ў вёсцы. Калі ў вёсцы на пасаджэнні Палітбюро быў ўскратаю сачуванне Ягоды нам па тым, што мы навадываліся на мерах у абвагавоўках у адносінах да кулацтва, ён пасля кароткага часу ажыццявіў маневр двуручніштва: заявіў сябе прыхільнікам партыі, на самой сабе астачыцца членам нашай контррэвалюцыйнай арганізацыі. Прычым зроблена гэта было не толькі з яго ведама, а, наколькі памятаю, і з майб парадзе.

Вышнінскі. Ці было ў вас з Ягодай пагадненне аб тым, што члены вашай падпольнай арганізацыі ім не будуць прасэрваваць?

Рыкаў. Канешне.

Вышнінскі. Ці было з Ягодай пагадненне аб тым, што ён будзе абераць падпольную арганізацыю правах, скарыстаўшы сваё службовае становішча?

Рыкаў. Так.

Вышнінскі. Падсудны Ягода, вы пацвярджаеце гэту частку паказанняў Ягода. Факт пацвярджаеце.

Вышнінскі. Значыць, вы зрабілі праду дзяржаўную здраду?

Ягода. Так.

Вышнінскі. Прадаўжаеце, падсудны Рыкаў.

Рыкаў. У гэты перыяд так называючы адзуртай барацьбой, наараду з саляншай, адзуртай барацьбой, адзуртаў складалася і нелегальных цнтр правах у складзе мяне, Бухарына і Томскага. Кіраўніцтва барацьбы было ў нашых руках. Гэты цнтр рымаваў і прадаўжаў сваю контррэвалюцыйную работу да апошняга су.

Нелегальная работа заключалася ў тым, што такі-ж групы ў той перыяд 1928 на 1930 год сталі стварэння і тэрытарыяльна. Такім чынам чынам існаваў па стварэнню нелегальнага снцка арганізацыі ў той момант, з 28 па 1930 г., прайшла і не магта прапыці па ўсёму Саюзу. Галоўныя-састаўнымі часткамі таго, што айшло ў склад контррэвалюцыйнай арганізацыі ў Маскве, быў Томскі сваімі прафесіяналістамі, Бухарын са сваімі сувязямі, у выхатнасці са сваімі вунямі, і з пэтам радкам сваіх прыхільнікаў, затым Угланаў з групай сваіх прыхільнікаў з масквічой. Гэта адрэзу скла-аганізацыю правах. Да 1930 г. ішма-аганізацыя гэтай арганізацыі.

У гэтых-жа мэтах, у мэтах барацьбы з партыяй мы скарысталі профэсьюналь-аганізацыю за Томскага і супроць партыі на профэсьюналь-аганізацыю за Угланаў і нашу контррэвалюцыйную арганізацыю.

Калі на пленумах, канферэнцыях і

з'ездах партыі пазіцыі правах падверглі сістэматычнаму выкрыццю, было зусім ясна, што ўтрамцапа на легальнай пазіцыі было нематэма. Тады пачалася сэрвы заяў аб адмаўленні ад правах перакананні. Усе гэтыя заявы былі апукаваным партыі. З цэнтру, куды я ўваходзіў, даваліся непародныя дырэктывы аб тым, каб такіх заяў падаваць.

Некалькі пазней, адным з апошніх, падаў заяву аб адмаўленні ад абароны платформі правах і я разам з Бухарыным і Томскім. Гэтай заявай мы хацелі ашукваць партыю. Пасля таго, як было вынесена рашэнне з'езда партыі аб несумяшчальнасці поглядаў правах з прыналежнасцю да партыі, мы перайшлі поўнаасцю на нелегальнасць.

Вышнінскі. Мяне цікавіць перыяд 1928-29 гг. У гэты час у вас дзейнічаў віручы цнтр?

Рыкаў. Так, троека з самага пачатку.

Вышнінскі. У асобе каго?

Рыкаў. У асобе майб, Бухарына і Томскага.

Вышнінскі. Пярэйдзем да далейшага перыяду.

Рыкаў. Наступны перыяд—1930—33 гг. Гэта той перыяд, калі фармаліся найбольш значыныя метады работы і мэты, якія паставіла сабе контррэвалюцыйная арганізацыя. Я павінен тут агаварыцца, было-б няправільна сказаць, што ў перыяд 1928—30 гг. ніхто з правах не гаварыў аб прымяненні такіх метадаў, як тэра.

Вышнінскі. Былі такія?

Рыкаў. Вядома, у гэты перыяд неважлежна асоба ў выхатнілі патрабаванні аб прымяненні гэтых метадаў. Але гэта былі прадвеснікі таго, што потым было прынята ў выглядзе тактыкі контррэвалюцыйнай арганізацыі правах. Для перыяду 1930—33 гг. у сэнсе прыняцывох устаноаваў з'яўляецца характэрнай, так называемай, руцінскай платформай. Абмяркоўвалася гэта руцінскай платформай двойчы ў 1932 годзе пры майб удзеле на дачы Томскага. Апрача мяне на першым сходзе прысутнічалі Бухарын і Томскі і цэлы рад асоб, у ліку якіх быў Васіль Шмідт і Угланаў. Платформа называецца руцінскай таму, што яна была выдана прыхільнікам правах, групай Руціна, з маскоўскай арганізацыі Угланава.

Гэта група пры праізводстве следства па паводу гэтай платформы прыняла ўсю адказнасць на сябе. Гэта было зроблена з загалю абдуманым намерам, каб нам самім не быць прыцягнутымі да адказнасці за гэту платформу. Дзякуючы таму, што Ягода быў на чале АДПУ, нам удалася гэта зрабіць.

Вышнінскі. Ужо тады, значыць, элемент тэрарызма мелі месца ў вашай дзейнасці?

Рыкаў. Платформа прызнавала, наколькі я памятаю, а я памятаю, бо прымаў удзел у рэдагаванні, гвалтоўныя метады змены кіраўніцтва партыі і краінай — тэра, паўстанні. Другая фармулёўка — гэта аб'яднанне не тых сіл, тых арганізацый, якія змагаліся з партыяй і ўрадам СССР. Гэта два тэзісы з'яўляліся асноўнымі і вызначачымі ў руцінскай платформе і разам з тым для ўсяго наступнага перыяду.

Наша контррэвалюцыйная работа за гэты перыяд ішмаўлася абаронічэй і абераўлася да некагорт ступені на тэрыторыі контррэвалюцыі, якія ў гэты час актывізаваліся. Я маю на ўвазе кулацкія выступленні, кулацкія паўстанні, кулацкі сабатаж, які ў той час быў досыць шырока развіты.

Цнтр правах звартаў на Паўночны Каўказ асабістую ўвагу, у сувязі з вялікай удзельнай вагай казачка і змажанага сялянства.

Туды ў 1932 г. ездзіў спецыяльна Эйсмонт у мэтах арганізацыі нашага ўдзелу ў кулацкім руху.

Эйсмонт наехаў туды з майб ведама і пасля папярэдняга разгавору са мной. З ведама і па ініцыятыве Бухарына туды з гэтымі-ж мэтамі быў паслан Сленкоў.

Вышнінскі. Што вы скажаце, падсудны Бухарын?

Бухарын. Я пацвярджаю ўсё, што гаварыў тут да гэтых пор Рыкаў.

Адказаўшы на пытанні пракурора, Рыкаў далей паведамляе аб контррэвалюцыйнай рабоце правах, якая праводзілася ў Сібіры. Ён заявіў, што ведае ад Бухарына аб тым, што Якавенка ў Сібіры ажыццяўляў такую-ж работу, якая вялася на Паўночным Каўказе, г. зн. ён імкнуўся падняць кулацкія актыўныя выступленні. Ён не раз бачыўся з Бухарыным і разгаварваў з ім. Вядома, Бухарын даваў яму ўстаноўкі, дырэктывы, прапагандаваў яго.

Вышнінскі (зварачаючыся да суда). Дазвольце Бухарына запытаць на гэтай частцы. Падсудны Рыкаў правільна асвятляў факт пасылкі нам Якавенка ў Сібір для арганізацыі кулацкага паўстання?

Бухарын. Правільна. Якавенка сустрэў мяне выдана ў Сібірыным Воры. Ён сказаў, што ёсць дастатковыя сілы для таго, каб падняць паўстанне. Я яму згодзі спачатку не даў, сказаў, што наварою са сваімі аднадумцамі. Гэтае пытанне я паставіў фармальна на абмеркаванне цэнтру.

Вышнінскі. У 1932 годзе?

Бухарын. Так. Яны выразілі неадказнасць, што я здару не адказаў Якавенка станаўча. Пасля адбылася боек, што цэнтр стаў за тое, каб рух распалілі і падняць паўстанне.

Вышнінскі. І ён даехаў?

Бухарын. Так, ён паехаў.

Вышнінскі. І што-ж, былі там у Сібіры кулацкія выступленні?

Бухарын. Так, выступленні былі.

Вышнінскі. У 1932 годзе вы сталі на шлях прамой дзяржаўнай здрады. Правільна гэта ці не?

Бухарын. Зусім верна.

Вышнінскі (зварачаючыся да Рыкава). Гэта, падсудны Рыкаў, вам таксама было вядома? Гэта з вашага ведама рабілася?

Рыкаў. Канешне. У сувязі з Паўночным Каўказам у сэнсе азначэння ёсць яшчэ адзін момант, гэта — на лініі з'яўлення сувязі, якую перад гэтым мы абмяркоўвалі спецыяльна ў сувязі з кулацкімі паўстаннямі. Сувязь з эсэрамі на аснове сумесных антысавецкіх выступленняў кулацтва, як паведаміў мне Эйсмонт, была ажыццяўлена на практыцы на Паўночным Каўказе.

У гэты-ж перыяд сфармуляваліся погляды правах і на пытанні аб тэрыторы. Нарастанне тэрытарыяльных настрояў пачалося яшчэ да 1930 года, наколькі мне вядома. Прыблізна ў 1932 годзе аформіліся нашы станаўчыя адносіны да прымянення тэрара, як метада барацьбы за ўладу, прычым гэта знайшло сваё выразненне і на практыцы. Стварыўся цэлы рад тэрытарыяльных груп. Я асабіста даваў цэлы рад тэрытарыяльных дырэктыв, апрача людзей, блізкіх мне, як Несцераў, Радзін, пэсаму раду іншых. Я перадаваў гэтыя дырэктывы і нацыянальным арганізацыям. Гаварыў на пытанні аб тэрыторы з уральскімі пэпчоркаўскай і беларускай нацыяналістычнай арганізацыяй. І хутка тэрытарыяльныя ўстаноўкі з адвадзенымі вынікамі былі шырока прыняты. У мяне, апрача гэтых разгавораў, па гэтым паводу былі і іншыя. Несцераў за мяне паведаміў, што на Урале ў Свердловскай была, па маім указанні, створана арганізацыя.

У пазнейшы час, у 1935 годзе я меў разгавор тэрытарыяльнага характара з Котавым, кіруючым членам маскоўскай арганізацыі правах. Прыблізна ў 1934 годзе я даў указанне сваёй былой сякратаршэ Арменка аб назіранні за праходжаннем уральскіх машын.

У гэты-ж перыяд на пытанні аб тэрыторы была ўстаноўлена сувязь з эсэрамі Семёнавым праз Бухарына. Я асабіста Семёнава не ведаў. Бухарын

ПРАЦЭС АНТЫСОВЕЦКАГА „ПРАВА-ТРАЦКІСЦКАГА БЛОКА“

ДЗЁННІК ВЯЧЭРНЯГА ПАСЯДЖЭННЯ 3 САКАВІКА

(П Р А Ц Я Г)

Тадз права перайшлі да «новай артыянтэі». І тут, як паказвае Рыкаў, асноўнай стаўкай з'явілася стаўка на ваенна-паражэнне СССР. Цэнтр «права-трацкісцкага блока» ўстанавіў сувязь з нямецкімі фашыстамі праз Карахана, які паведамаў, што нямецкія фашысты адносяцца зусім прыхільна да магчымасці прыходу правых да ўлады, што яны годныя дэталіраваць ім пры ўмове пэўных тэрытарыяльных уступак Рыкаў заявіў, што немцы настаялі на расчлненні Савецкага Саюза, на адрыве ад СССР нацыянальных рэспублік.

судны Рыкаў паказвае, што прадстаўляў сабой «права-трацкісцкі блок». У склад «блока» ўваходзілі трацкісты, правыя і зінюеўцы, эсэры, меншавікі, буржуазна-нацыяналістычныя групы ў нацыянальных рэспубліках. Потым тав. Вышыньскі дэталіна высьвятляе пытанне аб паражэнчай лініі «права-трацкісцкага блока». Па словах Рыкава, Бухарын фармуляваў гэту лінію так: адкрыць фронт для інтэрвэнты. Бухарын прабуе гэта адмаўляць. Аднак у рэзультат перакржаванага допыту вымушан сазнацца ў паражэнцтве.

справа іншая. Мне патрэбна ўстанавіць факт, ці быў у вас разгавор з Рыкавым і Томскім адносна адкрыцця фронту? Бухарын. Быў, не з Рыкавым, а з Томскім. Вышыньскі. Аб чым? Бухарын. Быў разгавор з Томскім, ён сказаў адносна ідэі адкрыцця фронту. Вышыньскі. Быў разгавор з Томскім аб адкрыцці фронту? Кому адкрыць фронт? Бухарын. Супроць СССР... Вышыньскі. Кому адкрыць фронт? Бухарын. Германіі... Пасля гэтага пытання старшынстваўчага тав. Ульрых падоўжае Рыкава, абвясняюцца перапынак да раніцы 4 сакавіка.

ДЗЁННІК РАНІШНЯГА ПАСЯДЖЭННЯ 4 САКАВІКА

З кожным днём працэс «права-трацкісцкага блока» ўсё больш і больш ускрывае страшэнныя злычынствы людзях ворагаў народа. Чорны спіс каварства, нізасці і подласці «права-трацкісцкага блока» дапоўнілі на ранішнім пасяджэнні Ваеннай Калегіі Вярхоўнага Суда Саюза ССР 4 сакавіка палсудныя з буржуазна-нацыяналістычных груп, уваходзіўшых у «блок». Паказанні аб сваёй здраўніцкай рабоце дае маёр шпіі польскай арміі Шранговіч. Ліста ў 1921 г. ён быў завербаван польскай разведкай у Варшаве і перакінут у СССР. Прабравіўшыся на адказныя савецкія і партыйныя пасты ў Савецкай Беларусі, ён перадаваў польскай разведцы розныя сакрэтныя матэрыялы і выконваў яе заданні. У пачатку 1932 года Шранговіч уступіў у беларускую нацыяналістычную арганізацыю, якой кіраваў Чарняўскі і Галадзед. Хутка, як прызначаў палсудны, і ён сам стаў адным з кіраўнікоў гэтай арганізацыі. Як гэта пацвярджае палсудны, беларуская нацыяналістычная арганізацыя была звязана і працавала на заданні польскай разведкі. З другога боку, яна была звязана з маскоўскім цэнтрам «права-трацкісцкага блока» і атрымлівала дырэктывы непасрэдна ад Рыкава і Бухарына. Шранговіч настаяў на ўмацненні сувязі з польскім генеральным штабам.

нейшых буржуазных нацыяналістаў Узбекістана, праводзіўшага там на працягу многіх год антысавецкую работу. Хаджаеў прызнае, што гэту гнаўную дзейнасць ён пачаў яшчэ з 1920 г., знаходзячыся на чале Бухарскай Народнай Рэспублікі. Пазней Хаджаеў звязваўся з буржуазна-нацыяналістычнай групай Ібрамава, а затым з «права-трацкісцкім блокам». У 1930 годзе ў Маскве Файзула Хаджаеў дагаварыўся з Рыкавым аб сумеснай здраўніцкай дзейнасці. Хаджаеў паказвае суду, што Рыкаў асабліва разгарнуў шкодніцтва асабліва ў галіне сельскай гаспадаркі і патрабаваў развіцця антысавецкай дзейнасці ва ўсіх напрамках. Такія ж дырэктывы перадаў праз Ібрамава Бухарын, які прыязджаў на Узбекістан у 1933 годзе. У наступным годзе па Узбекістан прыехаў Анціпав і ад імя цэнтра правых прапанаваў актывізаваць дыверсійную і правакацыйную дзейнасць, узбуджаць незадаволенне мас савецкай уладай, разгарнуць фарманне паўстанцкіх груп, стварыць тэрарыстычныя групы, звязаныя з англійскімі разведчыкамі.

Пры арганізацыі паўстанцкіх груп для барацьбы з савецкай уладай буржуазна-нацыяналістычная арганізацыя звяртае асаблівую ўвагу на адраджэнне басматпа. Праз басматшых атаманеў (курбаты) Хаджаеў стараўся ажыццявіць сувязі з англійскай разведкай. Адначасова пад кіраўніцтвам Ібрамава і Хаджаева ствараліся тэрарыстычныя групы. Палсудны Хаджаеў прызнае сябе відавочна ў зрадзе раздзіме, у зрадзе народу Узбекістана і народам усёго СССР, у дыверсійнай, шкодніцкай і тэрарыстычнай дзейнасці, накіраванай на авяржэння савецкай улады і рэстаўрацыі капіталізму. Тав. Вышыньскі пытаецца, што вядома палсуднаму Хаджаеву аб збойстве Абід-Саідава. Палсудны Хаджаеў адказвае, што гэта збойства зроблена па пастанове нацыяналістычнай арганізацыі Ібрамава. Тав. Вышыньскі звяртаецца да палсуднага Ібрамава. Вышыньскі. За што быў забіт Абід-Саідаў? Ібрамаў. За тое, што выкрываў буржуазных нацыяналістаў. Вышыньскі. Ці быў у ліку збойшч Абід-Саідава Бату? Ібрамаў. Ён — удзельнік збойства. Вышыньскі. Значыць, Абід-Саідава забіў Бату — ваш чалавек? Ібрамаў. Так. На гэтым ранішнім пасяджэнні заканчваецца.

ІСПАНСКИ ДРУК АБ СУДЗЕ НАД АНТЫСОВЕЦКІМ „ПРАВА-ТРАЦКІСЦКІМ БЛОКАМ“

БАРСЕЛОНА, 4 сакавіка. (БЕЛТА). Усе газеты змяшчаюць паведамленні аб судзе над антысавецкім «права-трацкісцкім блокам». «Фронт» рохоў публікуе артыкул у якім гаворыцца: «Яклі совецкі народ, такі любімы нашым народам, цвёрдым голасам заяўляе, што сумее расправіцца з трацкіска-бухарынскімі здраўнікамі, з ягонікамі, якія прадліся фашызму з злычынным намерам разбурыць савецкае ішчадзе і той аплот, які прадстаўляе для ўсіх працоўных і для народаў мас усёго свету. Гэты здраўнік хапелі напасці Савецкаму Саюзу удар у спіну. «Іспанскае адзязненне» гатага зборніцка шпіінаў, збойцаў і шкодніцкаў — гэта ПОУМ, паказаўша намашу народу маску, якая прыкрывае контррэвалюцыю. Іспанскія трацкісты шпіінілі на фронт».

це, змагаліся супроць народнага фронту і супроць арганізацыі народнай арміі, падтрымлівалі прамую сувязь з Франка і ў разгар вайны, прапавіравалі паўстанне, якое было на-руку толькі замежным захватчыкам. Газета «Трель» у якасці перадавога артыкула публікуе артыкул саветніка каталонскага ўрада, члена аб'яднанай сацыялістычнай партыі Каталоніі і старшыні выканкома Усеагульнага саюза рабочых Каталоніі—Відзелья. «Банты здраўнікаў», — піша аўтар артыкула, — армштаны і выкрыты і сёння яны адкажуць перад савецкім народам, перад працоўнымі ўсяго свету за свае шматлікія злычынствы, сярод якіх — збойства Кірава, Куйбышава, Менжынскага і вялікага пролетарскага пісьменніка Горкага. Пры аднадушным адбраўні ўсіх чэсных людзей свету дыктатура рабочага класа зможа пакараць на заслугах гэту банду тэрарыстаў, здраўнікаў і шпіінаў».

ВАЕННЫЯ ДЗЕЯННІ Ў КІТАІ

Афіцёр кітайскай арміі на матарыцы.

пазней, горад Лінфын яшчэ не заняты японцамі. У горадзе затрымаліся 4 кітайскія палкі, якія зачынілі гаралскія вароты і прадаўжаюць сражацца з японцамі, акружанымі горад. За апошнія дні вялікую актыўнасць развіваюць кітайскія партызаны ў горным раёне Тайхан, ва ўсходняй частцы правінцы Шансі. З сакавіка на граніцы правінцы Шансі і Хэнань увес дзень прадаўжаўся жорсткі бой. Кітайскія войскі развіваюць у Хэнані актыўныя аперацыі, прадаўжаючы наступленне на паўночны захад. Слелам за Хуасянем у японцы аблі Чанюань».

ШАНХАЙ, 4 сакавіка. (БЕЛТА). Па паведамленню газеты «Сінвэньбао», у Паўночным Кітаі з Манчжурый прыбываюць японскія падмаванні. Частва войск ужо прыбыла ў Байпін.

У ЦЭНТРАЛЬНЫМ КІТАІ

ЛОНДАН, 4 сакавіка. (БЕЛТА). Па паведамленню газеты «Таймс», на працягу апошніх трох дзён ішлі жорсткія боі на паўднёвым участку Цяньцзінь—Пукоўскай чыгункі. На гэтым фронце ў тылу японцаў ажыццёна дзейнасць кітайскіх партызанаў, якія выступаюць сумесна з дробнымі часткамі рэгулярных войск у розных пунктах даліны ракі Хуанхэ.

Лепшыя даяркі калгаса імя Куйбышава раёна, т. Е. Г. Чарне, С. Г. Царыні і А. А. Машыноўскай зучэнем стралковай справы.

САВЕЦКАЯ ПАТРЫЁТКА ТАВ. МАТВЕЕЦ

ЗАХОДНЯЯ ГРАНІЦА, БССР. рылася гэта на святанні. Лепшыя лятніца прыгранічнага калгаса Дзержанскага тав. Матвеец вышч калгаснае поле, акружанае з усіх боў густым лесам.

Праз некаторы час ён насустрэшаў з бору незнаёмы чалавек. Адчыта па баках, ён падпышоў да Матвеец і папрасіў чаго-небудзь есці.

— Няма ў мяне нічога, сам ба дзень ілпер кароткі, няма пат браць харчы ў поле, — адказаў Матвеец.

Тав. Матвеец папрасіў указаць бліжэйшы шлях на Менск, але карода была непрыкметнай.

Адразу тав. Матвеец зразумела, перад ёю парухальнік. Яна не рбілася і ўказала незнаёмаму злізі сеежку, якая вяла... праме на заас Крыху пакааўшы, калгасніка прадарогя накіравалася на заставу веламіна аб гэтым выпадку пагнінама. Праз некаторы час парухальнік зноў з'явіўся. Ён казаўся шпі адной замежнай дзяржавы.

За дапамогу пагранічнікам наркамісар унутраных спраў БССР Берман узнагарадзіў тав. Матвееца шовай прэміяй.

На святковым вечары, прысвечаным РСЧА і Ваенна-Марскага Флоту, Матвеец узяла на сябе абавязак става яшчэ лепш працаваць у калд дэламагаць пагранічнікам у ахове бімай радзімы.

БАРАЦЬБА З ВЯСЕННЯ ПАВОДКАЙ У БССР

У сувязі з вялікім сцягамалом, вышым у гэту зямлю, на рэках БССР у чакаюца пад'ём вады, значна перавышч з'уровен 1937 года.

Для барацьбы з паводкай Соўна БССР стварыў у Менску Цэнтральную місію. У гарадах і раёнах рэспублікі ганізаваны масовыя тройкі, расправішы практычныя мерапрыемствы па рассяленню жыхароў і іх маемасці з якім паражэе заталенне, на ахове тоў, дамаў і ішчых іштучных пацеравоцы маемасці прадпрыемстваў, даў, па запову ў раёны паводкі пртаў першай неабходнасці і т. д.

У Менску арганізавана 9 раённых эк. Насельніцтва зоны разліву ракі лаў уата на ўлік. Частва жыхароў сляцацца ўжо ў вагала адведзенных мяшкіна. Умацаваны і адрамантаваны масты праз Свіслач. Супроць гарадэлектрастанцыі на Савецкай вуліцы канчвацца пабудова земляной дамбы.

Для нагляду за станам іштучных доў на Свіслачы вылучаны спецыялы бригады з тэхніка і ішчых спецстаў. У паправаўчай зоне арганізаваны медыцынскія пункты.

На паседжанні Цэнтральнага ўрада заслухалі даклады Наркамлёў рэўніцтва сувязі, Наркамгетэрама, камасаспрама і рату ішчых арганізацый. Цэнтральная камісія для гэтага арганізі ўказанні аб неадкладным распаче і ажыццяўленні мерапрыемстваў падрыхтоўкі і сустрэчы вясельня ішкі і лбадоху. Прымунлена да прац падрыхтаваасці прадпрыемстваў і арганізацый да вясновай паводкі.

Намеснік аднамага рэдактара І. М. ОФЕНГЕР

У ПАУНОЧНЫМ КІТАІ

ХАНЬКІОУ, 4 сакавіка. (БЕЛТА). У правінцы Шансі прадаўжаюцца боі ў раёне Лінфына. Як высветлілася

НА БАРАЦЬБУ ЗА НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ АЎСТРЫ МАНІФЕСТ АЎСТРЫЙСКАЙ КОМПАРТЫ

ЖЭНЕВА, 4 сакавіка. (БЕЛТА). Бюлетэнь «Рундшау», які выдаецца ў Базелі (Швейцарыя) надрукаваў маніфест аўстрыйскай камуністычнай партыі, які распаўсюджваецца ў дзесятках тысяч экзэмпляраў у Вене і на ўсёй Аўстрыі.

Маніфест пачынаецца словамі: «Аўстрыя знаходзіцца ў найвялікшай небяспецы. Гутарка ідзе аб тэсе і незалежнасці нашай краіны».

Маніфест ганьбіць капіталаўцы Шуніна перад Гітлерам. «Гітлераўскія намеснікі, — гаворыцца ў маніфесте, — накіптал Зейс-Інкварт, Адамовіч і ім падобных, атрымалі ад Гітлера заданне ператварыць Аўстрыю ў прускую правінцыю».

У маніфесте далей гаворыцца, што рабочы клас павінен у сучасны момант узяць на сябе кіраўніцтва і ўзначаліць барацьбу за незалежнасць Аўстрыі.

«Далучэнне Аўстрыі можна прадукілі і яе незалежнасць абараніць, — гаворыць маніфест, — калі ўсе аўстрыйцы».

НА ФРАНТАХ У ІСПАНІІ

МАДРЫДСКІ ФРОНТ

Па паведамленню агенства Гавас, на гвадалахарскім фронце (на паўночным усход ад Мадрыда) на паўднёвым усход ад арганізацыі дэмаі рэспубліканскай артылерыі ўрамошна бамабардыруе пазіцыі, тавылавы размяшчэнні і ішчых зносін мапешнікаў, рассяяваныя скапленні іш войск. Рэспубліканская авіяцыя пасляхова зрабіла некалькі разведвальных палётаў.

НА ПОЎДЗЕН АД МАДРЫДА

Усе спробы мяцежнікаў адваяваць Умацаваную пазіцыю Каса де Ла Легуа (паблізу Дэледа), захопленую некалькі дзён таму назад рэспубліканцамі, аташчапа наўдачнымі. Мляежнікі вымушаны ў гэтым раёне змяніць размяшчэнне сваіх пазіцый і адыйсці на другія лініі.

На другіх франтах — без перамена.

ЗГУРТАВАННЕ АНТЫФАШЫСЦКІХ СІЛ ПОЛЬШЧЫ

ВАРШАВА, 4 сакавіка. (БЕЛТА). Газеты ППС (партыі польскіх сацыялістаў) распаўсюджваюць з'езд сацыялісцкай партыі «Стронніцтво людове» (гл. «Звязду» ад 4 сакавіка), як сур'яны крок на шляху да згуртавання дэмакратычных антыфашысцкіх сіл Польшчы. Урадавы і нацпалаўскі друк з'яўляе перапамешчэнне значэнне з'езду. Аднак нават гэтыя газеты не

могучы скрыць факта велізарнай «радыкалізацыі сялянскіх нізоў». Урадавае «Кур'ер поранні» лічыць, што вельмі характэрным для настрою з'езду з'яўляецца выключэнне з'ездам з партыі аднаго віднага дзеяча «Стронніцтво людове» Пушка за тое, што ён выступаў супроць аб'яднення сялянскай забастоўкі ў жніўні мінулага года.

ГУТАРКА ПАПАНІНЦАЎ З ЗАМЕЖНЫМІ ЖУРНАЛІСТАМІ

СТАКГОЛЬМ, 3 сакавіка. (БЕЛТА). Шведскія і нарвежскія газеты апублікавалі сёння інтэрв'ю са Шмілтам, Стальскавым і папанінамі, данае імі журналістам на борту «Брыма». Газеты паведамляюць, што папаніны гора і сардэчна віталіся многімі журналістамі. Усе карэспандэнты пішучы, што папаніны выглядаюць зусім злавровымі і на ўсе пытанні даюць любезныя і прыяжныя адказы. Папанін праціў журналістаў не рабіць з усёго гэтага «большай гісторыі, чым гэта неабходна».

Газета «Стакгольмс тидningen» піша: «Усе чатыры папаніны робяць вельмі скромнае ўражанне, не глядзячы на тое, што яны ў ітарэсах сваёй радзімы зробілі такія гераічныя справы». Перш за ўсё журналісты цікавіліся навуковымі рэзультатамі экспедыцыі. Усе газеты падкрэслваюць яе велізарнае навуковае значэнне. Папанін ад імя ўсіх удзельнікаў папанінаў экспедыцыі выказаў падзяку нарвежскаму народу за той ітарэс і сімпатыю, якія ён праявіў у адносінах да ўдзельнікаў экспедыцыі».

Беларускі Дзяржаўны Драматэатры тэатр 5 сакавіка Аван. № 132 САЛАВЕЙ

Менская аўтарамонтная станцыя ГАЛОЎАТРАМОНТ ДАВОДЗІЦЬ ДА ВЕДАМА АРГАНІЗАЦЫІ І СТАНОЎ РАБНАЎ БССР, якія маюць аўтамашыны, што СТАНЦЫЯ ПРЫМАЕ ў БЯГУЧЫ І СЯРЭДНІ РАМОНТ МАШЫНЫ ГАЗ-А І ГАЗ-АА

ДА УВАГ ВУЧЫАУ І ШКОЛ Ва ўсіх кніжных магазінах КОПІЗа і ішчых кнігагандлёвых арганізацый

Трест БЕЛДЗЯРЖКІНО даводзіць да ведама клубаў, школ, дамоў сацыякультурны і ішчых арганізацый, што на складзе ЁСЦЬ у ПРОДАЖЫ

ВА ўсіх кніжных МАГАЗІНАХ КОПІ За Менску і раённых гарадах БССР ЁСЦЬ у ПРОДАЖ НАСТУПНЫЯ КНІГ: